

Nr 10.

*Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen
beträffande jordbruksdepartementet gjorda framställ-
ningar om anslag till kapitalinvesteringar.*

(1:a avd.)

Till jordbruksutskottet ha hänvisats i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag till kapitalinvesteringar, såvitt de avse jordbruksärenden.

Utskottet får härigenom avgiva utlåtande med anledning av ifrågavarande framställningar jämte i anledning därav framlagda motioner.

Beträffande utredningen i hithörande ärenden får utskottet i huvudsak hänvisa till motsvarande punkter i statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för den 3 januari 1949 (statsverkspropositionen: bilaga 30).

Statens affärsverksfonder.

Domänverket.

1:o) **Tjänstebostäder för domänverket.** För innevarande budgetår har å kapitalbudgeten under Statens affärsverksfonder: Domänverket anvisats ett investeringsanslag av 150 000 kronor till tjänstebostäder för domänverket. Från anslaget bestridas kostnaderna för inköp eller uppförande av tjänstebostäder för domänverkets befattningshavare i sådana fall, där dylika bostäder icke annorledes kunna anskaffas.

Departementschefen har, efter redogörelse för en framställning i ärendet av domänstyrelsen, anfört följande:

»Med hänsyn till vad domänstyrelsen anfört torde även för nästa budgetår medel böra anvisas för ifrågavarande ändamål. Då emellertid allttjämt stor återhållsamhet måste iakttagas i fråga om byggnadsverksamheten, torde en medelsanvisning i den omfattning styrelsen begärt icke nu kunna komma i fråga. För min del vill jag förordna, att för ändamålet äskas ett investeringsanslag av 200 000 kronor, eller 50 000 kronor mer än det för innevarande budgetår anvisade anslaget. Av sagda belopp torde 50 000 kronor böra avses för tomtförvärv.»

Utskottet. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts framställning och hemställer alltså,

att riksdagen må till *Tjänstebostäder för domänverket* för budgetåret 1949/50 anvisa ett investeringsanslag av 200 000 kronor.

Statens allmänna fastighetsfond.

2:o) **Byggnadsarbeten vid veterinärhögskolan.** I skrivelse den 15 juli 1948 har *styrelsen för veterinärhögskolan* hemställt, att för budgetåret 1949/50 måtte till byggnadsarbeten vid veterinärhögskolan anvisas ett anslag av 552 000 kronor. Av detta belopp ha 540 000 kronor avsetts för om- och tillbyggnad av kirurgiska kliniken samt 12 000 kronor för vissa smärre ändringsarbeten i obstetrisk-bujatriska avdelningens byggnad. Beträffande de ifrågasatta byggnadsarbetena vid kirurgiska kliniken har styrelsen erinrat om att styrelsen tidigare vid flera tillfällen framlagt förslag i ämnet.

Styrelsen har vidare i skrivelse den 18 oktober 1948 anhållit om anslag av 15 400 kronor för vissa ändringsarbeten inom fysiologisk-farmakologiska avdelningens lokaler.

Departementschefen har, efter närmare redogörelse för styrelsens framställningar, anfört:

»Jag kan i nuvarande läge icke tillstyrka förslaget om en om- och tillbyggnad av den kirurgiska kliniken. Däremot vill jag förorda, att erforderliga medel anvisas till de begärda ändringsarbetena inom obstetrisk-bujatriska och fysiologisk-farmakologiska institutionernas lokaler, då dessa arbeten torde vara nödvändiga för genomförande av den vid 1948 års riksdag beslutade uppdelningen av ifrågavarande institutioner. Mot de i ärendet verkställda kostnadsberäkningarna beträffande dessa arbeten har jag intet att erinra. För byggnadsarbeten vid veterinärhögskolan skulle alltså för nästa budgetår erfordras ett investeringsanslag av (12 000 + 15 400 =) 27 400 kronor.»

Därefter har *byggnadsstyrelsen* i skrivelse den 8 februari 1949 till Kungl. Maj:t, vilken skrivelse varit för utskottet tillgänglig, anmält att kostnaden för ändringsarbetena i obstetrisk-bujatriska avdelningens byggnad komme att uppgå till 27 000 kronor samt anhållit att för ändamålet måtte anvisas ytterligare 15 000 kronor.

Utskottet. Med hänsyn till vad i ärendet blivit upplyst angående medelsbehovet för med anslaget avsett ändamål under nästa budgetår hemställer utskottet, som biträder Kungl. Maj:ts förslag beträffande om- och tillbyggnad av den kirurgiska kliniken,

att riksdagen må till *Byggnadsarbeten vid veterinärhögskolan* för budgetåret 1949/50 anvisa ett investeringsanslag av 42 400 kronor.

3:o) **Byggnadsarbeten vid skogshögskolan.** I skrivelse den 25 augusti 1948 har *styrelsen för skogshögskolan och statens skogsforskningsinstitut* hemställt, att till skogshögskolan måtte för budgetåret 1949/50 anvisas ett byggnadsanslag av 850 000 kronor. Av detta belopp avse 265 000 kronor högskolans huvudbyggnad i Stockholm samt 345 000 respektive 240 000 kronor högskolans förläggningar i Garpenberg och Malingsbo.

Efter redogörelse för styrelsens framställning har *departementschefen* anfört: »Jag torde få erinra om att i propositionen nr 177 till 1948 års riksdag angående upprustning av lantbruks-, skogs- och veterinärhögskolorna uttalades, att med alla de åtgärder, som vore beroende av vidlyftigare byggnadsföretag, borde få anstå till dess det ekonomiska läget förbättrats. Det omedelbara lokalbehovet vid skogshögskolan för föreslagna högre befattningar och för sedermera tillkommande eventuella nya assistenttjänster m. m. ansågs i propositionen kunna tillgodoses för en kostnad av omkring 15 000 kronor genom iordningställande av sex nya tjänsterum i högskolebyggnaden.

Med hänsyn till den alltjämt föreliggande nödvändigheten att begränsa byggnadsverksamheten kan jag icke tillstyrka, att byggnadsarbeten för skogshögskolan nu skulle komma till utförande i den omfattning, som högskolestyrelsen begärt. I anslutning till vad jag tidigare denna dag föreslagit i fråga om assistenttjänster m. m. vill jag emellertid tillstyrka, att erforderliga medel anvisas för iordningställande av sex nya tjänsterum i högskolans byggnad i Stockholm. Kostnaderna härför torde, såsom förut antytts, kunna beräknas till 15 000 kronor. Därjämte synes vissa institutioners behov av arbetslokaler vara så trängande, att det även med beaktande av det nuvarande läget snarast bör tillgodoses. Detta gäller institutionerna för skogsbotanik och marklära. Vidare torde det bland annat av säkerhetsskäl även vara erforderligt att en stentrappa uppföres mellan högskolebyggnadens tredje och fjärde våningar. För nämnda arbeten torde därför böra anvisas ett belopp av sammanlagt 100 000 kronor. Med övriga byggnadsarbeten såväl vid högskolebyggnaden i Stockholm som vid högskolans förläggningar i Garpenberg och Malingsbo torde däremot få anstå.»

Utskottet. Kungl. Maj:ts framställning föranleder icke någon utskottets erinran, och utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *Byggnadsarbeten vid skogshögskolan* för budgetåret 1949/50 anvisa ett investeringsanslag av 115 000 kronor.

Statens utlåningsfonder.

4:o) **Frukt- och potatislagerhusfonden.** Vid 1941 års riksdag (prop. nr 2, bil. 20, p. 3; r. skr. nr 94) beslöts inrättande av frukt- och potatislagerhusfonden. Bestämmelser för lån ur fonden äro meddelade i kungörelsen den 26 november 1943 (nr 811). Såsom kapital till fonden ha för budgetåren

1940/41—1945/46 sammanlagt anvisats 3 375 000 kronor. För efterföljande budgetår ha medel icke anvisats för ändamålet. Genom beslut den 30 juni 1948 medgav Kungl. Maj:t, att det för budgetåret 1945/46 till frukt- och potatislagerhusfonden anvisade investeringsanslaget finge under budgetåret 1948/49 användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

Lantbruksstyrelsen har i skrivelse den 25 augusti 1948 anfört, att det icke syntes erforderligt att för budgetåret 1949/50 anvisa något kapitaltillskott till ifrågavarande fond.

Departementschefen har anfört:

»Ifrågavarande låneverksamhet synes böra fullföljas även under budgetåret 1949/50. Enligt vad lantbruksstyrelsen upplyst torde något kapitaltillskott till fonden icke vara behövt under förutsättning att det för budgetåret 1945/46 anvisade anslaget får användas även under nästa budgetår. Med hänsyn härtill förordar jag, att omförmälda anslag får disponeras under ytterligare ett budgetår.»

Utskottet. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts framställning hemställer utskottet,

att riksdagen må medgiva, att det för budgetåret 1945/46 anvisade investeringsanslaget till Frukt- och potatislagerhusfonden må under budgetåret 1949/50 användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

5:o) **Jordbrukets maskinlånepfond.** Under denna punkt har Kungl. Maj:t hemställt att riksdagen måtte för budgetåret 1949/50 anvisa ett investeringsanslag av 5 000 000 kronor för ändamålet.

I detta sammanhang har utskottet jämväl behandlat fyra inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

1) I: 64 av herr *Näsgård m. fl.* och II: 80 av herr *Persson i Norrby m. fl.*, likalydande, i vilka motioner hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om sådant förtydligande av bestämmelserna angående lån och bidrag till gemensam maskinanskaffning, att dylika lån och bidrag skulle kunna erhållas även till maskiner, avsedda för skogsbruket; och

2) I: 65 av herrar *Osvald och Sundelin* samt II: 79 av herr *Johnsson i Kastanjegården m. fl.*, likalydande, vari hemställts att riksdagen måtte besluta, att bestämmelserna om bidrag till gemensam maskin användning måtte ändras så, att bidragsbeloppet skall utgå med »högst 25 procent» i stället för såsom för närvarande med »25 procent», samt att den nuvarande 65-procentsregeln kompletteras med en bestämmelse, som möjliggör en smidigare tillämpning.

Beträffande de skäl som anförts till stöd för motionerna får utskottet hänvisa till dessa.

Vid 1938 års riksdag beslöts inrättande av jordbrukets maskinlånepfond (prop. nr 217; r. skr. nr 275). För lån från fonden gälla av 1948 års riksdag godkända ändrade grunder (prop. nr 188; r. skr. nr 337). Närmare bestämmelser rörande ifrågavarande lån återfinnas i kungörelsen den 26 juni 1948 (nr 380) angående lån från jordbrukets maskinlånepfond m. m. Såsom kapitaltillskott till fonden ha för budgetåren 1938/39—1941/42 och 1944/45—1948/49 anvisats anslag av respektive 1 000 000, 1 200 000, 2 000 000, 1 700 000, 830 000, 3 000 000, 3 500 000, 4 500 000 och 1 600 000 kronor.

I skrivelse den 25 augusti 1948 har *lantbruksstyrelsen* hemställt, att ett anslag å 5 000 000 kronor måtte anvisas för nästa budgetår såsom kapitalökning till fonden. Styrelsen har därvid framhållit i huvudsak följande.

Lantbruksstyrelsen har under budgetåren 1941/42—1947/48 beviljat lån ur jordbrukets maskinlånepfond med respektive 895 000, 1 336 000, 2 134 370, 2 340 000, 4 256 000, 4 875 000 och 7 479 400 kronor.

Enligt uppgift från statskontoret uppgick den till utlåning disponibla kapitaltillgången å fonden den 1 juli 1948 till 3 207 000 kronor. Under ett vart av budgetåren 1948/49 och 1949/50 beräknas dessutom inflyta amorteringar till fonden med omkring 1 500 000 kronor. Till förfogande för ifrågavarande låneverksamhet under återstående del av innevarande budgetår torde alltså finnas ett belopp av omkring (3 207 000 + 1 500 000 =) 4 707 000 kronor. Med hänsyn till den under senare år starkt ökade efterfrågan på lån från fonden torde nyssnämnda belopp icke på långt när vara tillräckligt för att möta efterfrågan på lån från fonden under innevarande budgetår. Sålunda uppgå till lantbruksstyrelsen hitintills från 18 hushållningssällskap inkomna ansökningar om lån från fonden för första hälften av nämnda budgetår till ett sammanlagt belopp av 4 145 000 kronor. För att icke alltför stort avbräck skall vållas i den pågående mekaniseringen inom jordbruket, bör enligt lantbruksstyrelsens mening medel av sådan storleksordning anvisas till fonden, att maskiner för gemensam användning under budgetåret 1949/50 kunna anskaffas i minst samma utsträckning som under budgetåret 1947/48. Om man räknar med att enskilda kreditinrättningar under budgetåret 1949/50 komma att anlitas för lån för ifrågavarande ändamål till ett sammanlagt belopp av högst 1 500 000 kronor, torde det erforderliga kapitaltillskottet till fonden icke kunna beräknas till lägre belopp än 5 000 000 kronor. Med de amorteringar på omkring 1 500 000 kronor, som under budgetåret 1949/50 beräknas inflyta till fonden, skulle med en medelsanvisning av nyssnämnda storleksordning ett belopp av 6 500 000 kronor stå till förfogande för utlåning från fonden under sagda budgetår.

Departementschefen har anfört:

»Av den lämnade redogörelsen framgår, att ifrågavarande fond under årens lopp i allt större omfattning tagits i anspråk för utlämnande av lån. Såsom jag tidigare denna dag anfört vid anmälan av frågan om anslag för nästa budgetår till bidrag till återbetalning av lån från jordbrukets maskinlånepfond (IX H.T., p. 96) är en utvidgning av den gemensamma maskin-användningen en av de allra snabbast verkande rationaliseringsåtgärderna och förtjänar därför i hög grad det allmännas stöd. Med hänsyn till dessa förhållanden vill jag tillstyrka, att i enlighet med lantbruksstyrelsens förslag ett kapitaltillskott av 5 000 000 kronor anvisas till fonden.»

Utskottet. Mot Kungl. Maj:ts framställning har utskottet intet att erinra. Beträffande de i motionerna framställda yrkandena vill utskottet framhålla följande.

Enligt kungörelsen den 26 juni 1948 (nr 380) angående lån från jordbrukets maskinlänafond m. m. må hushållningssällskap från fonden erhålla statslån att användas för utlämnande av lån till enskild person eller sammanslutning, som önskar anskaffa jordbruksmaskin, vilken skall användas av flera jordbrukare (s. k. maskinlån), eller för inköp, uppförande eller ombyggnad av byggnad, som erfordras för av sökanden yrkesmässigt bedriven jordbruksmaskinhållning (s. k. byggnadslån).

På framställning av hushållningssällskap må lantbruksstyrelsen bevilja bidrag till låntagare hos sällskapet för återbetalning av maskinlån. Sådant bidrag utgår med belopp motsvarande 25 procent av lånets ursprungliga kapitalbelopp. Såsom förutsättning för bidrag till låntagare gäller bland annat, att av den åkerareal, som innehaves av de jordbrukare, vilka deltagit i den gemensamma maskinanvändningen, minst 65 procent tillhöra brukningsdelar med högst 20 hektar åker. Utan hinder av att denna förutsättning ej uppfyllts må dock bidrag beviljas, därest maskinhållningen avsett grundförbättringsarbete eller lantbruksstyrelsen eljest efter prövning av omständigheterna så finner skäligt.

Vad först angår den i motionerna I: 64 och II: 80 gjorda hemställan har från lantbruksstyrelsen inhämtats, att lån och bidrag från fonden lämnas icke blott till inköp av lantbruksmaskiner utan även till förvärv av sådana maskiner, som äro avsedda att användas såväl i jordbruket som i skogsbruket. Härigenom har behovet av lån och bidrag till maskiner för skogsbrukets behov i viss mån blivit tillgodosett. För anskaffande av maskiner för enbart skogliga syften bör däremot enligt utskottets mening frågan om lån och bidrag regleras i annan ordning.

I fråga om motionerna I: 65 och II: 79 vill utskottet framhålla, att vid 1948 års riksdag beslut fattades om höjning av bidragsprocenten från 20 till 25. Samtidigt avslogs ett förslag att bidrag skulle kunna beviljas — oberoende av huvudregeln att av den åkerareal, som innehaves av jordbrukare vilka deltagit i den gemensamma maskinanvändningen, minst 65 procent skola tillhöra brukningsdelar med högst 20 hektar åker — om minst tio brukningsdelar deltagit i maskinanvändningen. I stället antogs den nu gällande bestämmelsen, att om 65-procentsregeln icke uppfyllts bidrag dock får beviljas, därest maskinhållningen avsett grundförbättringsarbete eller lantbruksstyrelsen eljest efter prövning av omständigheterna så finner skäligt. Vid nu angivna förhållanden finnas enligt utskottets mening icke tillräckliga skäl att upptaga frågan till förnyad prövning förrän erfarenhet vunnits om de nuvarande bestämmelsernas lämplighet.

Under hänvisning till vad sålunda anförts hemställer utskottet,

A. att riksdagen må till *Jordbrukets maskinlänafond* för budgetåret 1949/50 anvisa ett investeringsanslag av 5 000 000 kronor;

B. att de likalydande motionerna I: 64 och II: 80 ej må föranleda någon riksdagens åtgärd; samt

C. att ej heller de likalydande motionerna I: 65 och II: 79 må föranleda någon riksdagens åtgärd.

6:00 **Spannmålslagerhusfonden.** Vid 1930 års riksdag (prop. nr 108; r. skr. nr 376) beslöts inrättande av spannmålslagerhusfonden. Gällande allmänna villkor och bestämmelser för lån från fonden äro meddelade i kungörelsen den 12 september 1930 (nr 342) med däri genom kungörelserna nr 364/1932, 263/1933, 612/1937 och 252/1943 gjorda ändringar. Såsom kapitaltillskott till fonden ha för budgetåren 1930/31—1944/45 anvisats tillhopa 9 400 000 kronor. För budgetåren 1945/46—1948/49 ha medel icke anvisats för ändamålet. Enligt medgivande av 1948 års riksdag må det för budgetåret 1944/45 anvisade anslaget jämväl under budgetåret 1948/49 användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

Kungl. Maj:t har under denna punkt anhållit om motsvarande medgivande för budgetåret 1949/50.

I detta sammanhang har utskottet även behandlat en i riksdagens första kammare av herr *Mannerskantz* väckt, till utskottet hänvisad motion, nr 228, vari hemställts att riksdagen måtte

1) besluta att lån ur spannmålslagerhusfonden skola förräntas från lyftningsdagen,

2) bemyndiga Kungl. Maj:t att, om så visar sig erforderligt för att icke skördens omhändertagande skall äventyras, tillföra fonden ytterligare medel, samt

3) besluta att räntan för lån ur fonden måtte sättas till en med övriga lånefonder jämförlig nivå.

Rörande de skäl som åberopats till stöd för motionen får utskottet hänvisa till denna.

Lantbruksstyrelsen har i skrivelse den 25 augusti 1948 anført, att det icke syntes erforderligt att för budgetåret 1949/50 anvisa något kapitaltillskott till ifrågavarande fond. Härvid har styrelsen framhållit i huvudsak följande.

Enligt uppgift från statskontoret uppgick den till utlåning disponibla kapitaltillgången å fonden den 1 juli 1948 till 2 279 000 kronor. Under budgetåren 1948/49 och 1949/50 beräknas amorteringar å lån från fonden inflyta med respektive 80 000 kronor och 85 000 kronor. Utan ytterligare medelsanvisning till fonden skulle sålunda för utlåning under nämnda båda budgetår ett belopp av i runt tal 2 444 000 kronor stå till förfogande.

För närvarande föreligga två av lantbruksstyrelsen tillstyrkta, av Kungl. Maj:t ännu icke beviljade ansökningar avseende ett sammanlagt lånebelopp av 680 200 kronor. Även för den händelse Kungl. Maj:t i anledning av nämnda två låneansökningar skulle bevilja lån från fonden med sagda belopp, torde återstående belopp, 1 763 800 kronor, vara till fyllest för att tillgodose medelsbehovet för ifrågavarande ändamål under budgetåren 1948/49 och

1949/50. På grund av vad sålunda anförts finner lantbruksstyrelsen icke anledning hemställa om medelsanvisning till fonden för budgetåret 1949/50, men anhåller, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att det för budgetåret 1944/45 anvisade anslaget må jämväl under budgetåret 1949/50 användas för med anslaget avsett ändamål.

Departementschefen har anfört: »Ifrågavarande låneverksamhet synes böra fullföljas även under budgetåret 1949/50. Enligt vad lantbruksstyrelsen upplyst torde något kapitaltillskott till fonden icke vara behövt under förutsättning att det för budgetåret 1944/45 anvisade anslaget får användas även under nästa budgetår. Med hänsyn härtill förordar jag, att omförmälda anslag må disponeras under ytterligare ett budgetår.»

Utskottet. Med hänsyn till storleken av det belopp, som kvarstår i fonden, synes något kapitaltillskott icke vara behövt för budgetåret 1949/50.

I anledning av de i motionen framställda yrkandena angående förräntningen av lån från fonden får utskottet anföra följande.

Genom beslut av 1943 års höstriksdag (prop. nr 343, r. skr. nr 487) fastställdes fem särskilda räntetyper för lån från statens utlåningsfonder. Enligt räntetyp I skall ränta utgå med en för varje budgetår fastställd normalränta, utgörande lägst fyra procent, enligt räntetyp II normalräntan jämte visst tillägg och enligt räntetyp III fast ränta med högst 3,6 och lägst 2,5 procent. Enligt räntetyp IV skall ingen ränta utgå, medan räntetyp V innebär, att ränta skall utgå på sätt fullmäktige i riksbanken bestämma för varje budgetår. Samtidigt fastställdes till vilken räntetyp lån från de olika lånefonderna skulle höra. Sålunda bestämdes, att å lån från spannmålslagerhusfonden skulle utgå ränta enligt räntetyp I. En jämförelse mellan fördelningen av de särskilda lånefonderna giver vid handen, att samtliga med denna jämförliga fonder tillhöra sistnämnda räntetyp. Dit höra sålunda även, bland andra, lån från frukt- och potatislagerhusfonden, statens fjäderfållånefond, gödselvårdsfonden, statens fruktodlingslånefond, statens mejerilånefond, jordbrukets maskinlånefond, elektrifieringslånefonden och täckdikningslånefonden. Vid sådant förhållande synes anledning icke föreligga att ändra räntefoten för de lån, som erhållas ur spannmålslagerhusfonden.

Ej heller finner utskottet skäl ha anförts för borttagande av räntefriheten för de första fyra åren för dylika lån.

Utskottet hemställer alltså,

A. att riksdagen må medgiva, att det för budgetåret 1944/45 anvisade investeringsanslaget till Spannmålslagerhusfonden må under budgetåret 1949/50 användas för det med anslaget avsedda ändamålet; samt

B. att motionen I: 228 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

7:o) **Statens avdikningslånefond.** Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag under denna punkt och hemställer,

att riksdagen må medgiva,

1) att under budgetåret 1949/50 må beviljas lån från statens avdikningslånefond å tillhopa högst 3 500 000 kronor;

2) att Kungl. Maj:t må, för beredande av erforderligt rådrum åt i trångmål varande intressenter i torrlägningsföretag, efter prövning av föreliggande särskilda omständigheter, under tiden 1 juli 1949—30 juni 1950 medgiva anstånd med erläggande av annuiteter å lån från odlingslånefonden och statens avdikningslånefond.

8:o) **Bevattningslånefonden.** I enlighet med Kungl. Maj:ts framställning under punkten 8 hemställer utskottet,

att riksdagen må medgiva, att det å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisade reservationsanslaget till Bevattningslånefonden må under budgetåret 1949/50 användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

9:o) **Fiskerilånefonden.** Fonden för fiskerinäringens befrämjande (fiskerilånefonden) inrättades enligt beslut av 1891 års riksdag. Nu gällande bestämmelser för lån ur fonden återfinnas i kungörelsen den 7 augusti 1907 (nr 61) med däri genom kungörelserna nr 151/1916, 359/1921, 130/1928, 298/1930, 112/1932, 627/1937, 220/1943 och 313/1948 gjorda ändringar.

Från fonden utlämnas genom förmedling av hushållningssällskap eller landsting låneunderstöd för anskaffande av fiskebåtar, motorer eller annan maskinell utrustning för sådana båtar, fiskredskap samt för forsling av fisk avsedda fordon, smärre båtar eller andra smärre transportmedel, vidare för anläggande av smärre inrättningar för tillgodogörande eller förädling av fiskets produkter samt för utförande av fiskodling.

Enligt beslut av 1921 års riksdag må av Kungl. Maj:t årligen disponeras ett belopp av 1 800 000 kronor såsom lån från ifrågavarande fond.

Såsom kapitaltillskott till fonden har senast å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1948/49 anvisats ett investeringsanslag av 1 500 000 kronor.

Den år 1948 vidtagna ändringen i kungörelsen innebär, förutom viss utsträckning av de ändamål, vartill lån må utlämnas, att lån från fonden i varje särskilt fall må uppgå till högst 60 000 kronor mot tidigare 35 000 kronor.

I skrivelse den 20 augusti 1948 har *fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök* hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att dels medgiva, att av fiskerilånefonden ett belopp av 2 500 000 kronor årligen må disponeras för utlämnande av lån, dels ock för budgetåret 1949/50 anvisa 1 750 000 kronor för kapitalökning av lånefonden.

Efter redogörelse för styrelsens framställning har *departementschefen* anfört:

»Vad fiskeristyrelsen anfört torde giva vid handen, att det belopp Kungl. Maj:t hittills årligen ägt disponera för lån från ifrågavarande fond icke längre är tillräckligt för tillgodoseende av lånebehovet. Det är uppenbarligen önskvärt, att den vid 1948 års riksdag beslutade utvidgningen av lånemöjligheterna ej skall hämmas av brist på medel. Jag finner därför en höjning av lånegränsen påkallad. Med hänsyn till nödvändigheten att begränsa investeringarna kan jag dock ej förorda större höjning för nästa budgetår än från 1 800 000 kronor till 2 000 000 kronor.

Då för utlåning ur fonden endast stå till förfogande annuiter, och dessa för nästa budgetår beräknas uppgå till 750 000 kronor, erfordras ett kapitaltillskott till fonden för nämnda budgetår. Jag förordar, att för budgetåret 1949/50 för ändamålet anvisas ett anslag å 1 250 000 kronor.»

Utskottet. Utskottet biträder Kungl. Maj:ts framställning och hemställer,

att riksdagen må

1) medgiva, att tills vidare från och med budgetåret 1949/50 ett belopp av 2 000 000 kronor må av Kungl. Maj:t årligen disponeras för lån från fiskerilånefonden;

2) till *Fiskerilånefonden* för budgetåret 1949/50 anvisa ett investeringsanslag av 1 250 000 kronor.

10:o) **Kronotorparnas inventarielånefond.** I enlighet med Kungl. Maj:ts under denna punkt gjorda framställning, som grundar sig på en av domänstyrelsen och lantbruksstyrelsen verkställd beräkning av medelsbehovet, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kronotorparnas inventarielånefond* för budgetåret 1949/50 anvisa ett investeringsanslag av 80 000 kronor.

11:o) **Hemslöjdslånefonden.** Utskottet biträder Kungl. Maj:ts framställning under punkten 11 och hemställer,

att riksdagen må medgiva, att det för budgetåret 1945/46 anvisade investeringsanslaget till *Hemslöjdslånefonden* må under budgetåret 1949/50 användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

12:o) **Statens lånefond för hästavelns befrämjande.** Vid 1947 års riksdag beslöts inrättande av ifrågavarande fond (prop. nr 14; r. skr. nr 72) genom sammanslagning av statens hästavelsfond, lånefonden för inköp av ädla avelsston, lånefonden för inköp av avelshingstar av ardenerras och låne-

fonden för inköp av avelsston av nordsvensk ras samt genom tillskott från stuteriväsendets fond, varvid bestämdes att fonden skulle ha ett kapital av 7 000 000 kronor. Bestämmelser för låneverksamheten äro meddelade i kungörelsen den 30 juni 1947 (nr 395) angående lån från statens lånefond för hästavelns befrämjande med däri genom kungörelsen den 24 september 1948 (nr 649) gjord ändring.

Enligt riksdagens medgivande må ur fonden under budgetåret 1948/49 tagas i anspråk till lån för inköp av varmblodiga avelsston 300 000 kronor, för inköp av hingstar av nordsvensk eller gudbrandsdalsk ras 200 000 kronor, för inköp av nordsvenska avelsston 200 000 kronor, för inköp av avelshingstar av ardenneras 400 000 kronor och för förvärv av ridhusbyggnader m. m. 250 000 kronor.

Lantbruksstyrelsen har i skrivelse den 25 augusti 1948 anfört, att det icke syntes erforderligt att för budgetåret 1949/50 anvisa något kapitaltillskott till ifrågavarande fond. Styrelsen har föreslagit, att för budgetåret 1949/50 skulle få tagas i anspråk till lån för inköp av varmblodiga avelsston 350 000 kronor, för inköp av hingstar av nordsvensk eller gudbrandsdalsk ras 200 000 kronor, för inköp av nordsvenska avelsston 150 000 kronor, för inköp av avelshingstar av ardenneras 400 000 kronor och för förvärv av ridhusbyggnader samt för anskaffande av för ridhusdrift erforderligt hästmateriel m. m. 350 000 kronor.

Efter redogörelse för lantbruksstyrelsens framställning har *departementschefen* anfört:

»Såsom lantbruksstyrelsen anfört torde nytt kapital till fonden icke vara erforderligt för nästa budgetår. Med hänsyn till den stora efterfrågan på lån för inköp av varmblodiga avelsston vill jag tillstyrka, att för detta ändamål under budgetåret 1949/50 må disponeras 50 000 kronor mer än under löpande budgetår, eller sålunda 350 000 kronor. Vad angår behovet av lån för förvärv av ridhusbyggnader m. m. torde visserligen en ökning vara att emotse på grund av att lån numera även får utlämnas för anskaffande av för ridhusdrift erforderligt hästmateriel. I nuvarande läge anser jag mig emellertid trots sagda förhållande icke kunna förorda någon höjning av det för berörda ändamål avsedda lånebeloppet. Detta synes i stället även för nästa budgetår böra bestämmas till 250 000 kronor.»

I övrigt har departementschefen icke haft något att erinra mot lantbruksstyrelsens förslag.

Utskottet. Utskottet biträder Kungl. Maj:ts framställning och hemställer alltså,

att riksdagen må medgiva, att ur statens lånefond för hästavelns befrämjande under budgetåret 1949/50 må tagas i anspråk till lån för inköp av varmblodiga avelsston 350 000 kronor, för inköp av hingstar av nordsvensk och gudbrandsdalsk ras 200 000 kronor, för inköp av nordsvenska avelsston 150 000 kronor, för inköp av avelshingstar av ar-

dennerras 400 000 kronor samt för förvärv av ridhusbyggnader och för anskaffande av för ridhusdrift erforderligt hästmateriel m. m. 250 000 kronor.

Fonden för låneunderstöd.

13:o) **Ackordslån och hjälplån till jordbrukare.** I enlighet med Kungl. Maj:ts framställning under punkten 13 hemställer utskottet,

att riksdagen må medgiva, att det för budgetåret 1944/45 anvisade investeringsanslaget till Ackordslån och hjälplån till jordbrukare må under budgetåret 1949/50 användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

14:o) **Lån för anskaffande av grästorkar.** *Lantbruksstyrelsen* har för ändamålet hemställt om ett anslag av 300 000 kronor, därvid styrelsen bland annat hänvisat till att en ansökan om lån å 200 000 kronor, vilken ansökan på grund av den begränsade medelstillgången under innevarande budgetår kunnat tillstyrkas endast till halva beloppet, helst borde tillgodoses under nästa budgetår.

Departementschefen har på grund av det nuvarande läget förordat ett anslag om 100 000 kronor för budgetåret 1949/50.

Utskottet. Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag och hemställer,

att riksdagen må till *Lån för anskaffande av grästorkar* för budgetåret 1949/50 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

15:o) **Lån till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m.** Kungl. Maj:t har under denna punkt hemställt att för ändamålet måtte för budgetåret 1949/50 anvisas ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

I detta sammanhang har utskottet jämväl behandlat två inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 16 av herrar *Osvald* och *Sundelin* samt II: 15 av herr *Utbult m. fl.*, i vilka motioner hemställts, att riksdagen måtte

1) i skrivelse till Kungl. Maj:t begära skyndsamt utredning angående vilka åtgärder som böra vidtagas för avsättning av fisk, särskilt med hänsyn till de stora mängder sill, som kunna landas om en ny sillperiod inträder, och

2) till lån till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m. för budgetåret 1949/50 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

Beträffande de skäl som anförts till stöd för motionerna får utskottet hänvisa till dessa.

För innevarande budgetår har för ifrågavarande ändamål anvisats ett investeringsanslag av 500 000 kronor (prop. nr 48; r. skr. nr 220). Bestämmelser rörande anslaget användning äro meddelade i kungörelsen den 11 maj 1934 (nr 138) angående lån av statsmedel för främjande av beredning, förvaring och avsättning av fisk, ändrad genom kungörelsen den 17 juni 1948 (nr 314).

I skrivelse den 20 augusti 1948 har *fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök* hemställt, att för ifrågavarande ändamål måtte för budgetåret 1949/50 anvisas ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor. Styrelsen har till stöd för sin framställning anfört i huvudsak följande.

Vid ingången av budgetåret 1947/48 fanns en behållning å anslaget av 86 000 kronor. Tillsammans med det för nämnda budgetår beviljade anslagsbeloppet, 500 000 kronor, stodo alltså sammanlagt 586 000 kronor till förfogande för budgetåret 1947/48. Härav disponerades endast 55 000 kronor, varvid emellertid är att märka, att under nämnda budgetår ansökningar om lån för ifrågavarande ändamål inkommit till ett mångdubbelt större sammanlagt belopp. Ett flertal av dessa ansökningar är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Under innevarande budgetår ha redan inkommit låneansökningar å sammanlagt 575 000 kronor, och ett flertal nya ansökningar väntas. Det är därför tydligt, att de anspråk, som numera ställas på detta anslag, icke tillnärmelsevis kunna tillgodoses med disponibla medel, så mycket mindre som numera lån ur fonden kunna erhållas för långt fler ändamål än tidigare. De största lånekraven avse i allmänhet anläggning av fryshus. Om landets fiskerinäring skall kunna hävda sig i konkurrensen på exportmarknaden, är det oavvisligen nödvändigt, att kraftigare åtgärder vidtagas för åstadkommande av fryshus och liknande anläggningar även i nuvarande läge. Fiskeristyrelsen vill därför förordna, att ifrågavarande anslag ökas till 2 000 000 kronor för nästa budgetår.

Departementschefen har anfört:

»Såsom fiskeristyrelsen framhållit avse de största anspråken på lån från förevarande anslag i allmänhet anläggande av fryshus. Enligt vad styrelsen vidare uttalat föreligger för närvarande trängande behov av ett flertal sådana anläggningar. Även jag är av den uppfattningen att det är av stor vikt att fryshusanläggningar komma till utförande i ökad omfattning, icke minst ur den synpunkten att landets fiskerinäring därigenom lättare blir i stånd att hävda sig i konkurrensen på exportmarknaden. En höjning av medelsanvisningen under förevarande anslag synes motiverad såväl med hänsyn till detta förhållande som till att lån från anslaget numera kan lämnas för fler ändamål än tidigare. I betraktande av den återhållsamhet, som måste iakttagas i fråga om ställig investeringsverksamhet, torde emellertid medel i den omfattning fiskeristyrelsen föreslagit icke nu böra ställas till förfogande. Det synes sålunda tillräckligt, att för nästa budgetår anvisas ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor. Detta innebär en höjning av det för innevarande budgetår anvisade anslaget med 500 000 kronor.»

Utskottet. Med hänsyn bland annat till de stora värden, som äro investerade i fiskefartyg och fiskredskap, synes det angeläget, att tillräckliga möjligheter skapas för att fångsterna skola kunna omhändertagas på ett till-

fredsställande sätt. Såsom fiskeristyrelsen framhållit torde behovet av fryshusanläggningar vara trängande. Huruvida därjämte andra anläggningar kunna anses påkallade, framför allt med anledning av väntad ökning av sillfångsterna, bör enligt utskottets mening utredas. I avbidan på resultatet av utredningen torde medelsanvisningen böra begränsas till det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet. Utskottet hemställer därför,

att riksdagen må

A. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å de likalydande motionerna I: 16 och II: 15, såvitt angår medelsanvisningen, till *Lån till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m.* för budgetåret 1949/50 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor, samt

B. med bifall till motionerna I: 16 och II: 15, i fråga om hemställan om utredning, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning om vilka åtgärder som böra vidtagas för främjande av avsättningen av fisk, därvid hänsyn särskilt bör tagas till sillfångsterna.

Diverse kapitalfonder.

16:o) **Jordfonden.** Kungl. Maj:t har under punkten 16 hemställt att till jordfonden måtte för budgetåret 1949/50 anvisas ett investeringsanslag av 15 000 000 kronor.

I detta sammanhang har utskottet därjämte behandlat två i riksdagen väckta, till utskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 115 av herr *Näslund m. fl.* samt II: 49 av herrar *Svensson* i Ljungskile och *Ahlsten*, i vilka motioner hemställts, att riksdagen måtte till jordfonden för budgetåret 1949/50 anvisa ett investeringsanslag av 5 000 000 kronor.

Beträffande de skäl som åberopats till stöd för motionerna får utskottet hänvisa till dessa.

Vid 1940 års riksdag (prop. nr 130; r. skr. nr 273) beslöts inrättande av en kapitalfond, benämnd jordfonden. Fondens medel skola jämlikt beslut av 1948 års riksdag (prop. nr 149; r. skr. nr 233) användas bland annat för bestridande av lantbruksnämndernas kostnader för fastighetsförvärv i samband med åtgärder för yttre rationalisering på jordbrukets område. Riksdagen har för budgetåren 1940/41—1943/44 till jordfonden anvisat anslag av respektive 3 000 000, 2 000 000, 1 000 000 och 500 000 kronor. För budgetåren 1944/45—1947/48 ha några medel icke anvisats. För innevarande budgetår har till fonden anvisats ett anslag av 10 000 000 kronor.

Lantbruksstyrelsen har i skrivelse den 25 augusti 1948 gjort framställning om anvisande för budgetåret 1949/50 av 20 000 000 kronor såsom kapitalökning till fonden. Styrelsen har härvid anfört i huvudsak följande.

Vid sisteförflutna budgetårs utgång förefanns ett outnyttjat belopp å fonden av 4 100 000 kronor, vartill kom en kontant behållning å 604 200 kronor. Tillsammans med det för innevarande budgetår anvisade anslaget å 10 000 000 kronor äro således sammanlagt 14 704 200 kronor disponibla för nämnda budgetår.

Med hänsyn till den korta tid lantbruksnämnderna ännu varit i verksamhet är det svårt att bedöma i vilken utsträckning jordfonden kommer att tagas i anspråk under innevarande budgetår. Lantbruksstyrelsen håller dock för troligt att större delen av medlen skall åtgå för fastighetsförvärv, särskilt med hänsyn till redan pågående rationaliseringsföretag, bland annat i Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands, Kopparbergs och Blekinge län, där redan tidigare en relativt omfattande verksamhet bedrivits. Sedan lantbruksnämnderna vunnit ökad erfarenhet och rutin torde denna verksamhet komma att öka. För nästkommande budgetår beräknar styrelsen att 20 000 000 kronor äro erforderliga såsom kapitaltillskott till fonden.

Departementschefen har anfört i ärendet:

»Innan närmare erfarenheter vunnits rörande lantbruksnämndernas verksamhet är det givetvis svårt att bedöma, i vilken utsträckning jordfonden kommer att tagas i anspråk av nämnderna. Jag har tidigare denna dag ansett mig endast kunna förorda en väsentligt mindre höjning av anslaget till bidrag till yttre rationalisering än den, som föreslagits av lantbruksstyrelsen. En dylik begränsning bör inverka även på anspråken på jordfonden. Med hänsyn härtill och då enligt vad styrelsen anfört någon nämnvärd disponibel behållning ej torde finnas vid ingången av nästa budgetår förordar jag, att jordfonden för detta budgetår tillföres ett kapitaltillskott av 15 000 000 kronor.»

Utskottet. Med hänsyn till svårigheten att bedöma anslagsbehovet för det kommande budgetåret synes det utskottet lämpligast, att medel anvisas till sådant belopp, att fondens behållning med säkerhet kommer att medgiva att den pågående rationaliseringen kan fortgå i önskad omfattning.

I skrivelse den 12 februari 1949, som varit för utskottet tillgänglig, har lantbruksstyrelsen emellertid upplyst, att nettoutgifterna för fonden uppgått till 340 000 kronor under tiden den 1 juli 1948—den 31 januari 1949 samt att nettomedelsbehovet för återstående del av innevarande budgetår beräknades till 4 500 000 kronor. Då det således vore uppenbart, att en betydande del av fondens medel icke behövde tagas i anspråk under budgetåret 1948/49, torde enligt lantbruksstyrelsens åsikt — såvitt situationen nu kunde överblickas — ett anslag av 10 000 000 kronor vara tillräckligt för nästa budgetår.

Med hänsyn till vad sålunda blivit upplyst synes enligt utskottets mening en medelsanvisning av 10 000 000 kronor för budgetåret 1949/50 vara tillfyllest. Därigenom kommer att finnas till förfogande ett belopp av ungefär den storlek, som avsetts i motionerna I: 115 och II: 49.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 115 och II: 49, till *Jordfonden* för budgetåret 1949/50 anvisa ett investeringsanslag av 10 000 000 kronor.

17:o) **Arrendeegnahemsfonden.** I enlighet med Kungl. Maj:ts framställning under denna punkt hemställer utskottet,

att riksdagen må medgiva, att det för budgetåret 1943/44 anvisade anslaget till Arrendeegnahemsfonden må under budgetåret 1949/50 användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

18:o) **Statens reproduktionsanstalts fond: Utökad maskinell utrustning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts framställning under denna punkt — innebärande medelsanvisning med 59 000 kronor för inköp av en sandblåstringsmaskin samt för täckande av merkostnader vid tidigare medgivet förvärv av en boktryckssnällpress — hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statens reproduktionsanstalts fond: Utökad maskinell utrustning* för budgetåret 1949/50 anvisa ett investeringsanslag av 59 000 kronor.

19:o) **Statens reproduktionsanstalts fond: Ersättningsanskaffningar och förnyelsearbeten.** Utskottet biträder Kungl. Maj:ts under denna punkt gjorda framställning och hemställer alltså,

att riksdagen må till *Statens reproduktionsanstalts fond: Ersättningsanskaffningar och förnyelsearbeten* för budgetåret 1949/50 anvisa ett investeringsanslag av 5 000 kronor.

Stockholm den 3 mars 1949.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar Tjällgren, Carl Edmund Eriksson, Hjalmar Nilsson, Jon Jonsson, Henry Johansson, Ernst Hjalmar Nilsson, Einar Persson och Hugo Osvald; samt

från andra kammaren: herrar Andersson i Löbbo, Svensson i Ljungs-kile, Andersson i Tungelsta, Ericsson i Sörsjön, Andersson i Surahammar, Hægglöm, Svensson i Vä och Åhman;

dock att vid behandlingen av punkten 15 herr Utbult deltagit i stället för herr Svensson i Ljungs-kile.

Reservationer:

1) Vid punkten 5:o) av herrar *Osvald, Svensson* i Ljungskile, *Hægglom* och *Åhman*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka bifall till yrkandena i motionerna I: 65 och II: 79 och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande å s. 6, som börjar med orden »I fråga» och slutar med orden »bestämmelsernas lämplighet» bort ha följande lydelse:

»Enligt utskottets mening synas skäl föreligga att i enlighet med lantbruksstyrelsens förslag och yrkande i motionerna I: 65 och II: 79 ändra nu gällande bestämmelser därhän, att bidrag må beviljas med 'högst 25 procent' i stället för '25 procent'. Likaledes synes det önskvärt, att den nuvarande s. k. 65-procentsregeln kompletteras med en bestämmelse, som möjliggör en smidigare tillämpning.»

dels ock att utskottets hemställan under C) bort lyda på följande sätt:

»C. att riksdagen må, med bifall till de likalydande motionerna I: 65 och II: 79, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att sådana ändringar, som avses med motionerna, måtte vidtagas i nu gällande bestämmelser om bidrag till gemensam maskinanvändning.»

2) Vid punkten 6:o) av herr *Hægglom*.

3) Vid punkten 16:o) av herrar *Osvald, Svensson* i Ljungskile, *Hægglom* och *Åhman*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka bifall till motionerna I: 115 och II: 49 och att därför utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»I skrivelse den 12 februari 1949, som varit för utskottet tillgänglig, har lantbruksstyrelsen upplyst, att nettoutgifterna för fonden under tiden den 1 juli 1948—den 31 januari 1949 ej uppginge till mera än 340 000 kronor samt att nettomedelsbehovet för återstående del av innevarande budgetår beräknades till 4 500 000 kronor. Under denna förutsättning komma cirka 10 000 000 kronor att finnas kvar i fonden vid slutet av nu löpande budgetår. Då departementschefen förutsatt, att 15 000 000 kronor böra ställas till lantbruksstyrelsens förfogande för nästa budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till de likalydande motionerna I: 115 och II: 49, till *Jordfonden* för budgetåret 1949/50 anvisa ett investeringsanslag av 5 000 000 kronor.»